

УДК 327(73+ЄС)

Європейський вектор зовнішньої політики адміністрації Б.Обами

М.Ю. ЛИМАР

Чорноморський державний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна
E-mail: rita-lymar@rambler.ru**Авторське резюме**

У статті досліджено основні принципи та концептуальні підходи до формування зовнішньополітичного курсу адміністрації президента Б. Обами. Відзначається, що зовнішня політика Сполучених Штатів має сприяти посиленню американського глобального лідерства; особлива роль у визначенні векторів зовнішньої політики відводиться принципам «розумної сили»; важливою є співпраця з міжнародними організаціями; діалог з Європою має ґрунтуватися по осі НАТО-ЄС. Вивчаються основні напрями співпраці з Європейським Союзом, серед яких: подолання глобальної кризи та реформування міжнародної фінансової системи; урегулювання ситуації в Афганістані та Пакистані; забезпечення енергетичної безпеки; пошук шляхів запобігання змінам клімату; зняття «напруги», пов'язаної з планами розгортання американської стратегічної ПРО у Східній Європі. Аналізується початок зовнішньополітичної діяльності адміністрації Б. Обами, розглядаються її здобутки і недоліки. Зазначається зосередження нею більшої уваги на азіатському векторі, що викликає певні занепокоєння європейської спільноти. Звертається увага на основні пріоритети «Стратегії національної безпеки» 2010 року. Автор зазначає, що, незважаючи на відсутність протягом першого президентського терміну Б. Обами суттєвих змін у відносинах з ЄС, нинішня епоха трансатлантичних відносин стала свідком процесу постійної функціональної співпраці з перемінним успіхом.

Ключові слова: зовнішня політика, європейська політика, трансатлантичні відносини, США, ЄС, адміністрація Б. Обами, «розумна сила», українська криза.

European vector of foreign policy of the Barack Obama administration

M. YU. LYMAR

Petro Mohyla Black sea state university, Mykolaiv, Ukraine, E-mail: rita-lymar@rambler.ru

Abstract

The article researches the basic principles and conceptual approaches to shaping the foreign policy of the Barack Obama. It is noted that: the foreign policy of the United States should strengthen U.S. global leadership; the special role in determining the directions of U.S. foreign policy is given to the principle of «smart power»; it is important to cooperate with international organizations; the dialogue with Europe should be based on the axis of NATO-EU. This study examines the main areas of cooperation with the European Union, including: overcoming the global crisis and reforming the international financial system; settling the situation in Afghanistan and Pakistan; ensuring energy security; finding the ways to prevent new climate changes; defusing the situation which is related to the deployment of U.S. strategic plans in Eastern Europe. It is analyzed the beginning of Obama administration activity on international area, discussed its achievements and shortcomings. The article marks that the USA focuses its attention more on the «Asian vector» and it causes some concern of the European Community. Attention is drawn to the main priorities of «National Security Strategy 2010». The author concludes that despite the absence of significant changes in U.S.-European relations during the first term of Barack Obama as the president, the current era of transatlantic relations has witnessed a process of constant functional cooperation with varying success.

Keywords: foreign policy, european policy, transatlantic relations, U.S., EU, administration of Barack Obama, «smart power», ukrainian crisis.

Постановка проблеми. Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що трансатлантичні відносини між Сполученими Штатами і Європейським Союзом посідають особливе місце в системі міжнародних відносин. Починаючи з середини ХХ століття вони, поєднуючи в собі елементи партнерства і суперництва одночасно, переживаючи періоди зміцнення та послаблення, залежно від загальнополітичного фону на міжнародній арені. Прихід до влади представника від Демократичної партії США Б. Обами мав ознаменувати новий етап американсько-європейських відносин та заповнення «трансатлантичної тріщини» новими дво-

сторонніми ініціативами заради політичних, економічних, оборонних та інших перспектив. Проте, визначення Азіатсько-Тихоокеанського регіону та Середнього Сходу (в американській науково-політичній літературі країни Близького Сходу разом з Іраном та Афганістаном включають у поняття «Середній Схід») пріоритетними напрямами зовнішньої політики США, поставили під сумнів можливість принципового зміцнення трансатлантичного партнерства.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти трансатлантичних відносин та зовнішньої політики Б. Обами висвітлено у наукових

© М.Ю. Лимар, 2014

працях вітчизняних, американських та російських дослідників міжнародних відносин. Серед робіт українських вчених важливе місце посідають дослідження І.Д. Дудко, О.В. Коломійця, Д.М. Лакішика, Г.І. Мернікова, М.А. Миронової, І.І. Погорської, В.М. Шамраєвої, О.В. Шевчука та інших.. Науковий аналіз стану американсько-європейських відносин на початку XXI століття та останніх років, зокрема, можна простежити у доробках російських вчених: А.В. Жидкова, Є.В. Журбея, О.В. Ломтева, Д.М. Мацепури, О.В. Приходька і т.д. Сучасний стан трансатлантичних відносин та неоднозначність зовнішньополітичної діяльності адміністрації Б. Обама досліджено у працях американських експертів: Ф. Бурвела, К. Волкера, М. Еган, М. Коулс, Дж. П. К'юїллана, Дж. Ститс, Д. Хемілтона та ін.

Мета дослідження – проаналізувати Європейський вектор зовнішньої політики адміністрації Б. Обама: визначити головні засади формування зовнішньої політики адміністрації Б. Обама; розкриття магістральних напрямів співпраці США з Європейським Співтовариством; охарактеризувати початковий етап зовнішньополітичної діяльності Б. Обама на євроатлантичних теренах.

Виклад основного матеріалу. З 2009 року американські та європейські політологи значною мірою зосереджують увагу на питаннях розбудови оновленого партнерства між Сполученими Штатами та ЄС, з метою уникнення початку незворотного погіршення американсько-європейських відносин. Директор Вашингтонського центру трансатлантичних відносин Школи міжнародних досліджень імені П. Нітце Д. Хемілтон, вважає поволення європейців з приводу того, що з приходом до влади Б. Обама США остаточно переорієнтують свою політику в напрямку до Азіатсько-Тихоокеанського регіону на шкоду партнерству з об'єднаною Європою, марними, оскільки США є тихоокеанською і атлантичною державою одночасно.

Дослідник зазначає, що на сьогоднішньому етапі постає питання про те чи здатні європейці виступати партнерами США при вирішенні глобальних проблем, викликів, що виникають в арабському світі, захисті клімату, і чи в змозі американці працювати з європейськими партнерами, якщо співпраця, з точки зору Вашингтона, пов'язана з труднощами та розчаруваннями, зважаючи на політичну ситуацію у самому Союзі. В кінцевому підсумку трансатлантичні відносини, з точки зору американського політолога, багато в чому визначатимуться позицією політиків стосовно того, що єдність майже завжди формує ядро широкої глобальної коаліції, створюваної для досягнення мети, якою б вона не була. Разом із тим, відсутність трансатлантичної єдності означатиме руйнацію єдиної

коаліції, здатної виконати поставлене завдання. На думку Д. Хемілтон, існуючі труднощі будуть подолані, а відносини США та ЄС і надалі зберігатимуть свою важливість [11].

Аналізуючи стан трансатлантичних відносин після приходу до влади президента США Б. Обама, необхідно звернути увагу на основні засади формування зовнішньополітичного курсу його адміністрації. У своїй першій інаугураційній промові 20 січня 2009 року Б. Обама звернувся до співвітчизників зі словами про те, що Сполучені Штати залишаються «наймогутнішою державою на планеті» [1], тим самим наголошуючи на особливій ролі США у процесах формування сучасної системи міжнародних відносин. Основні засади формування зовнішньої політики США було визначено ще за період першого строку перебування при владі президента-демократа.

По-перше, як зазначала колишня держсекретар Х. Клінтон, Америка прагне повернення до принципів двопартійної зовнішньої політики, оскільки зовнішньополітична стратегія повинна формуватися із залученням представників обох партій з метою розподілу відповідальності та прийняття більш зважених та об'єктивних рішень.

По-друге, зовнішня політика має сприяти посиленню американського глобального лідерства. США прагнуть бути прикладом послідовного дотримання певних правил на міжнародній арені та демонструвати баланс між своїми інтересами за кордоном і цінностями внутрішньої політики. Інтереси країни повинні збігатися з моральними обов'язками, оскільки, з точки зору американського керівництва, Сполучені Штати, завдяки своєму статусу, несуть величезну відповідальність щодо всього людства.

По-третє, зовнішньополітичний курс повинен формуватися на засадах співпраці з іншими геополітичними акторами. Безпека, життєздатність, лідерство та авторитет США в сучасному світі безпосередньо залежать від того, чи здатні вони приймати такі зовнішньополітичні рішення, які спираються на гранично широку раду інших учасників міжнародних відносин.

Особлива роль у визначенні векторів зовнішньої політики відводиться принципам «розумної сили» («smart power»), яка уособлює в собі поєднання традиційних та нетрадиційних важелів впливу на міжнародній арені: дипломатичних, економічних, військових, політичних, юридичних і культурних. Після президентських виборів 2008 року адміністрація Б. Обама піддала критиці республіканців за розбалансування зовнішньої політики, яка призвела до перекоосу в сторону «жорсткої» сили і фактичного нівелювання ролі дипломатії, надмірного впливу Міністерства оборони на

зовнішньополітичні рішення, недооцінці значимості контролю над озброєннями, спробам шукати відповідь на загрозу тероризму, головним чином, в категоріях військової сили.

Важливо відзначити, що Б. Обама, як і попередні президенти США, вважає силу головним інструментом гарантування американського глобального лідерства. Але для нього сила втрачає традиційне розуміння сили зброї. Для американського президента сила – це військова могутність, поєднана з «м'якою силою». Концепція «Розумної сили» в останні роки отримала досить широке розповсюдження у наукових та політичних колах по всьому світу. В цілому в політиці адміністрації Б. Обама простежуються практично всі основні установки ідеологів «розумної сили». Відомі ініціативи Б. Обама у сфері публічної дипломатії («Американський дім» у мусульманських країнах, «Підрозділи голосу Америки»). Приділяється пріоритетна увага інноваційному технологічному розвитку, проблемам енергоефективності та зміни клімату. Ще більш помітною стала серія «перезавантажень», яка включила в себе і встановлення особливих відносин з Китаєм, і новий порядок денний у відносинах з Росією, включаючи революційні пропозиції щодо розподілу військової відповідальності між НАТО і ОДКБ в Афганістані, і останні ініціативи НАТО щодо інтеграції систем протиракетної оборони. Концепція «розумної сили» ґрунтується, власне, на визнанні того, що США не в змозі вирішити актуальні проблеми самотужки і що необхідно вести діалог не тільки з союзниками і дружніми країнами, але і з противниками, спираючись на прагматизм, а не на жорстку ідеологію.

Окрім вищезазначеного, США планують за необхідності використовувати ООН та інші міжнародні організації з метою зміцнення, перш за все, свого морального лідерства у світі. Для досягнення цієї мети нова адміністрація змінила інструментарій: політика сили має поступитися дипломатії та опорі на надійні і довготривалі союзи. Саме тому, на думку американських дослідників, співробітників Школи міжнародної служби Американського університету у Вашингтоні, М. Коулс і М. Еган, кандидатура Б. Обама була довгоочікуваною європейцями, стурбованими прагненням вийти за рамки епохи Дж. Буша. У липні 2008 року Б. Обама привернув до свого виступу увагу однієї з найбільших європейських аудиторій за період президентської кампанії, коли 200 тис. берлінців прийшли послухати його промову біля Бранденбурзьких воріт, яка викликала гучні оплески під час заяви про те, що «жодна країна, незалежно від того, наскільки велика або потужна вона є, не здатна подолати самотужки існуючі проблеми» [10]. В очікуваннях європейців новий кандидат у президенти мав покласти кінець епохи односторонньої зовніш-

ньої політики адміністрації Дж. Буша, наголосивши на: шануванні законності; підтримці іммігрантів; вирішенні основних питань: розповсюдження ядерної зброї, глобальне потепління, подолання бідності та протидія проймам геноциду; повазі та врахуванні позицій союзників.

З початку свого президентства Б. Обама окреслив майбутню співпрацю з Європою в рамках НАТО-ЄС. У ході своїх перших європейських турне і новообраний президент, і держсекретар запевняли, закликаючи НАТО та ЄС працювати більш згуртовано, що адміністрація Б. Обама покладе новий початок трансатлантичним відносинам. Однак, нова адміністрація уникала обіцянок, що європейці будуть безпосередньо включені в процес прийняття рішень, даючи зрозуміти, що Вашингтон готовий радитися з ними, щоб переконати в правильності запропонованих ініціатив та рішень, проте останнє слово він залишає за собою.

Як зазначає провідний науковий співробітник Центру міжнародних досліджень ІСКРАН, російський дослідник О. Приходько, адміністрація Б. Обама виокремила наступні напрями співпраці з Європейським Співтовариством:

1) подолання глобальної кризи та реформування міжнародної фінансової системи (в тому числі, перегляд можливостей та шляхів розширення «молодим» країнам з ринковою економікою прав у межах міжнародних фінансових структур: ЄС розглядають дану можливість за рахунок скорочення американських квот, США – за рахунок європейських на користь третіх країн);

2) урегулювання ситуації на території Афганістану та Пакистану – «центральному фронті у боротьбі з міжнародним тероризмом» (визначення боротьби з «Аль-Каїдою» та іншими терористичними структурами як першочергового завдання у сфері національної безпеки);

3) забезпечення енергетичної безпеки (США прагнуть зменшити залежність американської економіки від імпорту нафти за рахунок використання альтернативних джерел енергії);

4) пошук шляхів запобігання змінам клімату (з метою уникнення «нових війн старого типу» - за продовольство, водні ресурси та родючі землі);

5) зняття «напруги», пов'язаної з планами розгортання американської стратегічної ПРО у Східній Європі (17 вересня 2009 року Б. Обама оголосив про відмову від створення позиційного району ПРО в Польщі та Чехії, зосереджуючи увагу на нестратегічній ПРО в Європі, що надало США можливість політично вигідніше продовжити роботу по створенню такої системи під егідою НАТО, зберігаючи за собою одноосібне право визначати її склад, райони дислокації і етапи дооснащення). [3]

Вищезазначений порядок денний тран-

сатлантичних відносин було неодноразово окреслено, зокрема на Вашингтонському саміті США-ЄС 3-4 листопада 2009 року (вперше після обрання Б. Обами президентом). Більш того, було покладено початок для зміцнення співпраці по окремих питаннях, як, наприклад, створення американсько-європейської Ради з питань енергетики на міністерському рівні, у рамках якої мають обговорюватися стратегічні питання енергетики та двостороннього співробітництва. Учасниками зустрічі було також обговорено готовність продовжувати надання підтримки державам Східної Європи, Південного Кавказу і країнам регіону Західних Балкан у зміцненні їх зв'язків з європейськими та євроатлантичними інститутами. Однак, як зазначає українська дослідниця В. Шамраєва, саміт США-ЄС, у ході якого Б. Обама приймав у Білому домі голову Єврокомісії Ж.-М. Баррозу, верховного представника ЄС зі спільної зовнішньої політики і безпеки Х. Солану і прем'єр-міністра головуючої в ЄС Швеції Ф. Рейнфелдта так і не приніс жодних змін у розвиток відносин між США та ЄС [7].

Здобутки та недоліки діяльності адміністрації Б. Обами. Менш ніж через рік перебування на посаді - у вересні 2009 року президент Б. Обама отримав вагомий символ європейської підтримки - Нобелівську премію миру за «екстраординарні зусилля у зміцненні міжнародної дипломатії та співробітництва між людьми» [2]. Варто зазначити, що в той час як новий президент сприяв більш інтернаціональному підходу, він також підтвердив, що «залишає за собою право діяти в односторонньому порядку, якщо це необхідно, щоб захистити свій народ» [8], що, в свою чергу, нагадало слова Б. Клінтона: «Разом, коли це можливо, поодиноці, коли це необхідно».

Незважаючи на підтримку європейців, Б. Обама продовжив розвивати трансатлантичні відносини в напрямі, співзвучному із курсом Дж. Буша під час його другого терміну. Б. Обама, як і його попередник Дж. Буш, який провів серію промов з питань зміни клімату та зміцнення міжнародного співробітництва в Геттеборзі в 2001 році, розпочав своє президентство з гучних та багатообіцяючих виступів (наприклад, стосовно нерозповсюдження зброї), зокрема в Празі у 2009 році. Більш того, обидва президенти висловлювали занепокоєння розвитком трансатлантичного діалогу та прагнення його зміцнити. Проте, протягом першого строку президентства Б. Обами зовнішньополітична увага була зосереджена на Азіатсько-Тихоокеанську регіоні та Близькому Сході.

Важливим є той факт, що тенденції до відходу від європейської політики простежуються ще у резюме до доповіді Національної ради з розвідки (NRP) США про прогноз світового розвитку до 2025 року, який був оприлюднений

у листопаді 2008 р. (до початку президентства Б. Обами), в якому ЄС взагалі не фігурує. Відсутність у цьому висновку будь-якої згадки про Євросоюз означає, що американське розвідне співтовариство не розглядає його як вагомий центр сили в багатополлярному світі. У самій же доповіді наголошується нездатність влади ЄС вловити невдоволення старіючого населення Європи болючими витратами на інтеграційні процеси, що в перспективі може спричинити зростання національного егоїзму і скорочення здатності Євросоюзу конвертувати свою економічну вагу у глобальний політичний вплив [3].

«Стратегія національної безпеки», яку адміністрація Б. Обами опублікувала 26 травня 2010 року (Стратегія - 2010), наголошує на тому, що національна безпека США, як і глобальна «залежить від сильного і відповідального американського лідерства». Лідерство США передбачає «військову могутність, економічну конкурентоздатність, моральне лідерство, глобальні зобов'язання, зусилля у формуванні міжнародної системи, що відповідає взаємним інтересам народів і націй» [12]. У стратегії також зазначається, що США продовжують володіти ресурсами, які в попередні десятиріччя дозволяли зберігати лідерство, зокрема, сильні альянси під американським контролем, військову перевагу, найбільшу в світі економіку та міцну впливову демократію й динамічне суспільство.

Згідно із Стратегією-2010, будь-які міжнародні рішення мають прийматися на основі багатосторонніх переговорів за участю зацікавлених сторін і міжнародних організацій. При проведенні військово-політичних акцій Вашингтон має намір шукати міжнародну підтримку у співпраці з такими інститутами, як НАТО і Рада Безпеки ООН. У документі приділено значну увагу проблемам міжсоюзницьких відносин як у Європі, так і в Азії.

Незважаючи на те, що протягом першого президентського терміну Б. Обами суттєвих змін у відносинах з ЄС не простежувалося, нинішня епоха трансатлантичних відносин все-таки стала свідком процесу постійної функціональної співпраці - хоча і з перемінним успіхом.

Як зазначають М. Коулс і М. Еган, Європа була розчарована політикою Б. Обами відносно зміни клімату і пояснень стосовно того, що американська адміністрація обмежується лише ініціативами, які можна пропустити через Конгрес, не вистачає, аби розвіяти сумніви, щодо відмови американського президента від запобігання кліматичним змінам на ранній стадії. Аналізуючи рівень відповідальності Сполучених Штатів за вирішення даного питання, О. Приходько зазначає, що США погодилися скоротити до 2020 року емісію парникового газу на 17% порівняно з рівнем 2005 року, а

це, фактично, становить лише 4% -ве скорочення викидів, що є істотно нижче зобов'язань як ЄС (20%), так і, наприклад, Росії (25%). США і Євросоюз погодилися в тому, що спільною метою має бути зменшення парникової емісії в світі на 50% до 2050 року і що необхідно утримати глобальне підвищення температури не більше ніж на два градуси в порівнянні з доіндустріальним рівнем.[3]

Трансатлантичні відносини покращилися в сфері боротьби з тероризмом – Б. Обама успішно вивів війська США з Іраку, але було збільшено військову присутність в Афганістані. У листопаді 2009 року він оголосив про нову стратегію в Афганістані і відправки в цю країну додатково 30 тис. американських військовослужбовців. У результаті американське угруповання мало сягнути 100 тис. чоловік. Необхідно зазначити, що 12 лютого 2013 року президент США виступив із щорічним постановням до Конгресу, заявляючи що виведення американського військового контингенту з Афганістану буде завершено до кінця 2014 року [4].

Завдяки добрим робочим відносинам між колишнім держсекретарем Х. Клінтон і Верховним представником ЄС К. Ештон було підвищено якість консультацій та переговорів у форматі «Р5+1» (форуму шести великих держав – США, Росії, КНР, Великобританії, Франції (п'яти постійних членів Ради Безпеки ООН), а також Німеччини, які об'єднали свої зусилля для запобігання використанню іранської ядерної програми у військових цілях). Однак, в цілому, Європа покаржилася на відчуття невинності очікувань від нового президента. Історія трансатлантичного партнерства показує численні випадки, коли американські президенти, які першочергово мали змогу себе зарекомендувати найкращим чином, у робочому процесі розчаровували європейських колег - від Дж. Кеннеді до Б. Клінтона [10]. В останні роки найбільше занепокоєння для трансатлантичного партнерства викликає переорієнтація акцентів зовнішньої політики адміністрації Б. Обами на Південно-Китайське море, незважаючи на слова Х. Клінтон про те, що Європа залишається «партнером першої інстанції» для США [9]. Європейські лідери також публічно закликали не перебільшувати значення азійського вектора США. Як зазначив голова Європейської ради Х. Ван Ромпей у 2012 році, Американці розуміють, що азійський вектор не є альтернативою Європі та НАТО, а сильні трансатлантичні відносини є передумовою для фокусування американських сил в Азії [13]. Незважаючи на такі відповідальні заяви, європейці продовжують побоюватися, що США розглядають Азію як регіон майбутнього.

На думку американських дослідників, саме острах є динамічним фактором у розвитку

трансатлантичних відносин. Занепокоєння через японські економічні досягнення наприкінці 1970-х років спонукали європейців створити єдиний ринок, а страх перед розбудовою «Європейської Фортеці» підштовхнув першу адміністрацію Дж. Буша закликати міжнародне співтовариство до Трансатлантичної декларації. І, звичайно ж, острах Радянського Союзу першочергово сприяв створенню й самого альянсу.

Трансатлантична співпраця в контексті Української кризи. На сьогоднішній день поновленню проєвропейської активності США та їх сумісної діяльності з ЄС активно сприяють події кінця 2013 та першої половини 2014 років на Україні. Можна сказати, що не останню роль в даному процесі відіграє острах та спільне обурення щодо порушення Росією норм міжнародного права, анексії Криму і фактичної підтримки сепаратистських угруповань на Сході України, жорстке засудження Заходом воєнних подій на території Луганської та Донецької областей, до яких має причетність Російська Федерація. Власне, Україна стала одним з геостратегічних центрів перетину інтересів основних гравців на міжнародній арені.

Всесвітньовідомі події на Євромайдані, які міжнародна спільнота охрестила демократичною революцією загальноєвропейського значення, про що, наприклад, 1 лютого 2014 року у виступі на Мюнхенській конференції з безпеки заявив держсекретар США Дж. Керрі [6], дали потужний поштовх для внутрішніх перетворень в Україні на всіх рівнях, починаючи з управлінського. Зосередивши увагу навколо української кризи, трансатлантична спільнота підтримала Україну ще в часи Майдану шляхом солідарності 8 грудня 2013 року Маршові мільйонів, далі - офіційного візиту 11 грудня до Євромайдану К. Ештон та помічника Держсекретаря США В. Нуланд, засудження американськими та європейськими представниками на найвищому рівні діяльності тодішнього президента В. Януковича та українського уряду тощо. У 2014 році після фактичної зміни влади головними проявами підтримки Заходу, зокрема США, стали: поступова реалізація плану спільних санкцій проти Росії; надання кредитно-фінансової допомоги Україні; невизнання приєднання Криму до РФ та загальнополітичне засудження дій Росії стосовно України.

Наразі Сполучені Штати продовжують співпрацювати з ЄС у сфері врегулювання Української кризи, зокрема у питаннях введення нових санкцій проти РФ. Однак, не всі американські фахівці вбачають результативність у такій співпраці, наголошуючи на тому, що Європа надто повільно реагує на події в Україні та відмовляється від рішучих кроків, оберігаючи свої бізнес-інтереси на шкоду захисту міжнародного порядку. На думку колишнього посла США в Україні, члена Атлантичної ради Д

ж. Хербста, США спроможні самостійно підтримати нашу державу, шляхом введення власних санкцій проти Росії, надання Україні протитанкової та протиповітряної зброї, а також допомоги у забезпеченні контролю на кордоні [5]. В будь-якому разі, незважаючи на підтримку США та Європи, у вирішенні політичної кризи та розв'язанні військового протистояння на сході держави, Україні варто, в першу чергу, розраховувати на власні сили.

Висновки. Підводячи підсумки, слід зазначити, що страх зовні може стати підґрунтям для трансатлантичного суперництва та спровокувати внутрішню та зовнішньополітичні конфлікти. Однак, перегляд попередніх та поточних подій у рамках трансатлантичних відносин вказує на можливість більш тісної співпраці, що ми і спостерігаємо на сьогоднішній день в

світлі українсько-російської кризи, адже, як зазначають українські та європейські експерти, зовнішньополітичні вектори США під час другого строку президентства Б. Обами можуть бути переорієнтовані на оновлення відносин з ЄС та більш активну діяльність в Центрально-Східній Європі. Історія альянсу показує, що в американсько-європейських відносинах ніколи не було «золотого віку», і навряд чи він настане, адже це альянс, де географічні кордони Європи змінюються протягом своєї історії, як і рівень могутності економічної та політичної. Це партнерство, яке постійно трансформується шляхом оновлення інститутів і процедур у спробах впоратися з конфліктами як внутрішніми, так і зовнішніми, та адаптуватися до мінливих умов міжнародно-політичного середовища.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Администрация Обамы сохранит свой внешний курс - экс-глава МИД РФ [Электронный ресурс] // РИА НОВОСТИ. – 2012. – 9 ноября. – Режим доступа: <http://ria.ru/world/20121109/910221061.html#13981534526923&message=resize&relto=register&action=addClass&value=registration> – Название с экрана.
2. Нобелівську премію миру отримав Барак Обама [Електронний ресурс] // ТСН : новини. – 2009. – 9 жовтня. – Режим доступу: <http://tsn.ua/svit/nobelivsku-premiyu-miru-otrimav-barak-obama.html> - Назва з екрана.
3. Приходько О.В. Формирование европейской политики администрации Обамы [Текст] / О.В. Приходько // США-Канада. - 2010. - № 5. - С. 23-38.
4. Резнікова О.О. Послання президента США до Конгресу-2013: пошук нових можливостей та шляхів розв'язання старих проблем. Аналітична записка [Текст] / О.О. Резнікова // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України: Відділ глобалістики та безпекових стратегій. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1088/> - Назва з екрана.
5. Сірук М. Джон ХЕРБСТ: США мають можливість самостійно запровадити руйнівні санкції проти Росії [Електронний ресурс] / М. Сірук // День. – 2014. – 8 липня. – Режим доступу: <http://m.day.kiev.ua/uk/article/den-planeti/pro-boyaguztvo-ievropi>
6. Українці виборюють демократичне майбутнє Європи – Керрі [Електронний ресурс] // Голос України: інформаційний портал. – 01.02.2014. – Режим доступу: <http://golosukraine.com/publication/politika/svit/21299-ukrayinci-viboryuyut-demokratichne-majbutnye-yevro/#.U7vEWR3XpIE>. – Назва з екрана.
7. Шамраєва В.М. Основи зовнішньополітичної концепції президента США Б. Обами [Текст] / В.М. Шамраєва // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 2 (37). – С. 407-414.
8. Accepting Peace Prize, Obama Offers «Hard Truth» [Electronic resource] // The New York Times. – 2009. - 10 December. – Regime to access: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2009/obama-lecture_en.html - Title from the screen.
9. Clinton H.R. Remarks at Euro-Atlantic Security Community Initiative and Keynote Q&A [Electronic resource] / H.R. Clinton // Germany, Munich. - 2012. – 4 February. – Regime to access: <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/02/183326.htm> - Title from the screen.
10. Cowles M.G. The Evolution of the Transatlantic Partnership [Electronic resource] / M.G. Cowles, M. Egan // TRANSWORLD: The Transatlantic Relationship and the future Global Governance. – 2012. – September. – Regime to access: http://www.iai.it/pdf/Transworld/TW_WP_03.pdf - Title from the screen.
11. Hamilton D.S. Shoulder to Shoulder: Forging a Strategic U.S.-EU Partnership [Text] / D.S. Hamilton. – Washington, DC: JohnsHopkins University Center for Transatlantic Relations, 2010. – 344 p.
12. National Security Strategy [Electronic resource] // The White House, Washington. – 2010. – May. – Regime to access: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf - Title from the screen.
13. Van Rompuy H. Europe on the World Stag [Electronic resource] / H. Van Rompuy // London, Chatham House. – 2012. - 31 May. - Regime to access: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/press-data/en/ec/130552.pdf - Title from the screen.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2014

REFERENCES:

1. Administratsiia Obamy sokhranit svoi vneshnii kurs – eks-glava MIDRF (The Obama administration will keep its external course - the former head of the Russian Foreign Ministry). *RIANOVOSTI*, 2012, 9 November. Regime to access : <http://ria.ru/world/20121109/910221061.html#13981534526923&message=resize&relto=register&action=addClass&value=registration>
2. Nobelivsku premiui myru otrymav Barak Obama (Barack Obama had been awarded the Nobel Prize). *TSN*

- novyny*, 2009, 9 November. Regime to access : <http://tsn.ua/svit/nobelivsku-premiyu-miru-otrimav-barak-obama.html>
3. *Prykhodko, O. V.* Formirovanie evropeiskoi politiki administratsii Obamy (The forming of European policy of the Obama administration). «*SShA-Kanada*», 2010, no. 5, pp. 23-38.
  4. *Reznikova, O. O.* Poslannia prezydenta SShA do Kongresu-2013: poshuk novykh mozhlyvostei ta shliakhiv rozviazannia starykh problem. Analitychna zapyska (The message from the President of USA to the Congress-2013: the search for the new opportunities and ways of solving old problems. Policy Brief). *Natsionalnyi instytut strategichnykh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrainy : Viddilglobalistykytabezpekovykhstrategii*. Regime to access : <http://www.niss.gov.ua/articles/1088/>
  5. *Siruk M.* Dzhon KhERBST: SShA maiut mozhlyvist samostiino zaprovadyty ruinvni sanktsii proty Rosii (John Herbst: The U.S. has the opportunity to introduce destructive sanctions against Russia). «*Den*», 2014, 8 July. Regime to access : <http://m.day.kiev.ua/uk/article/den-planeti/pro-boyaguztvo-ievropi>
  6. Ukraintsi vyboriuiut demokratychnie maibutnie Yevropy – Kerri (Ukrainians compete for the democratic future of Europe - Kerry). *Holos Ukrainy : informatsiyni portal*, 01.02.2014. Regime to access : <http://golosukraine.com/publication/politika/svit/21299-ukrayinci-viboryuyut-demokratichne-majbutnye-yevro/#.U7vEWR3XpIE>
  7. *Shamraeva, V. M.* Osnovy zovnishnopolitychnoi kontseptsii prezydenta SShAB. Obamy (The fundamentals of the foreign policy concept of President of the United States B. Obama). *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*, 2012, vol. 2 (37), pp. 407-414.
  8. Accepting Peace Prize, Obama Offers «Hard Truth». *The New York Times*, 2009, 10 December. Regime to access : http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2009/obama-lecture_en.html
  9. Clinton, H. R. Remarks at Euro-Atlantic Security Community Initiative and Keynote Q&A. Germany, Munich, 2012, 4 February. Regime to access : <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/02/183326.htm>
  10. Cowles, M. G., Egan M. The Evolution of the Transatlantic Partnership. *TRANSWORLD : The Transatlantic Relationship and the future Global Governance*, 2012, September. Regime to access : http://www.iai.it/pdf/Transworld/TW_WP_03.pdf
  11. Hamilton, D. S. *Shoulder to Shoulder: Forging a Strategic U.S.–EU Partnership*. Washington, DC: Johns Hopkins University Center for Transatlantic Relations, 2010. 344 p.
  12. *National Security Strategy*. The White House, Washington, 2010, May. Regime to access : http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf
  13. Van Rompuy, H. *Europe on the World*. London, Chatham House, 2012, 31 May. Regime to access : http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/130552.pdf

Лимар Маргарита Юріївна – аспірант

Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
Адреса: 54003, Україна, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
E-mail: rita-lymar@rambler.ru

Lymar Margaryta Yuriivna – postgraduate

Petro Mohyla Black sea state university
Address: 10, 68 Desantnykiv str., Mykolaiv, 54003
E-mail: rita-lymar@rambler.ru